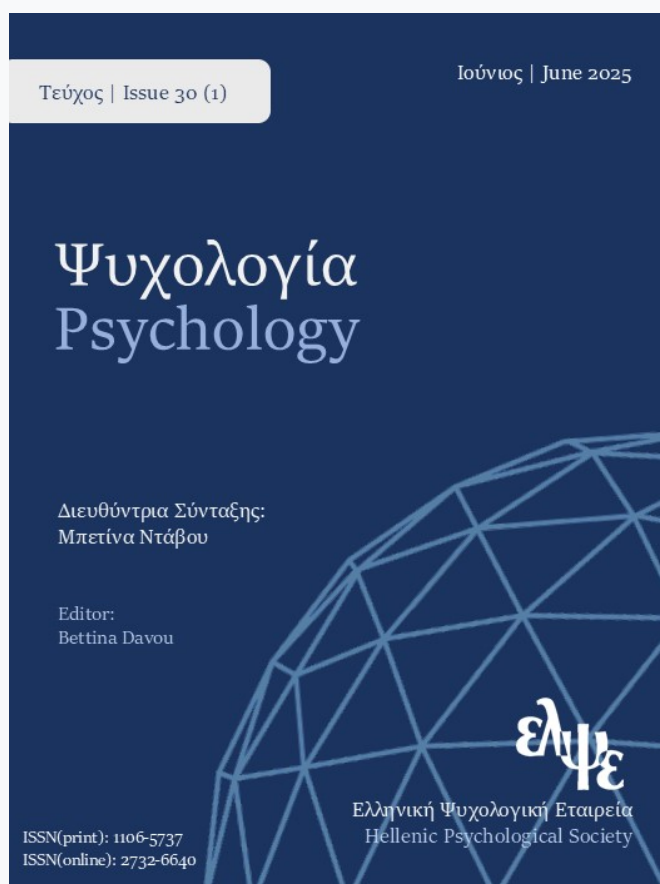

Psychology: the Journal of the Hellenic Psychological Society

Vol 30, No 1 (2025)

June 2025

The agonized searching of biological relatives in the place of birth

Panayiota Vorria

doi: [10.12681/psy_hps.40029](https://doi.org/10.12681/psy_hps.40029)

Copyright © 2025, Παναγιώτα Βορριά

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/).

To cite this article:

Vorria, P. (2025). The agonized searching of biological relatives in the place of birth. *Psychology: The Journal of the Hellenic Psychological Society*, 30(1), 1–5. https://doi.org/10.12681/psy_hps.40029

Η εναγώνια αναζήτηση των βιολογικών γονιών στην γενέθλια γη

Φωνές των χαμένων παιδιών της Ελλάδας, 14 μαρτυρίες (2023). Συλλογικό έργο, Μ. Καρδαρά (Επιμ. & Εισαγωγή), Μ.Ζ. Ρηγοπούλου (Μετάφ.), Εκδόσεις Ποταμός

Παναγιώτα Βορριά

τ. Καθηγήτρια Αναπτυξιακής Ψυχολογίας ΑΠΘ, vorria@psy.auth.gr

Το βιβλίο της Μαρίας Καρδαρά, περιλαμβάνει 16 κεφάλαια, 283 σελίδες. Οι υιοθετημένοι αναφέρονται στις εμπειρίες τους, στο αποχωρισμό τους από τις οικογένειές τους, στον ξεριζωμό τους από τη χώρα καταγωγής τους, στην εναγώνια αναζήτηση βιολογικών συγγενών τους, στην ανάγκη τους να γνωρίσουν τη γενέθλια γη, στις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν στη συγκρότηση της ταυτότητάς τους, στις σχέσεις τους με τους θετούς γονείς τους, στην οικογένεια που οι ίδιοι δημιούργησαν.

Στο πρώτο κεφάλαιο, ‘οι ανοιχτοί λογαριασμοί της υιοθεσίας’ η Γκόντα Φαν Στην, καθηγήτρια και διευθύντρια του Κέντρου Ελληνικών Σπουδών στο King’s College του Λονδίνου, παρουσιάζει μια εμπειριστατωμένη ιστορική επισκόπηση των μεταπολεμικών διακρατικών υιοθεσιών Ελλήνων βρεφών και μικρών παιδιών σε άκληρα ζευγάρια κυρίως στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, την Ολλανδία και σε άλλες χώρες (Gonda Van Steen, 2021). Οι υιοθετημένοι από την Ελλάδα έφτασαν στις Ηνωμένες Πολιτείες σε τέσσερα μεταναστευτικά κύματα. Το πρώτο μεταναστευτικό κύμα, 1950-1952, αριθμούσε πάνω από 1.000 παιδιά πολλά από τα οποία ήταν συγγενείς παντρεμένων ζευγαριών Ελληνοαμερικανών που υιοθετούσαν από τη χώρα καταγωγής τους. Τα παιδιά γνώριζαν τις ρίζες τους. Στο δεύτερο κύμα, 1953-1956, περίπου 500 βρέφη και νήπια στάλθηκαν σε άγνωστους γονείς στις ΗΠΑ και υιοθετήθηκαν. Οι πανευτυχείς, αλλά σε πολλές περιπτώσεις ανεπαρκώς προετοιμασμένοι θετοί γονείς, συναντούσαν για πρώτη φορά το ‘παιδί τους’ στο αεροδρόμιο. Πολλές Ελληνίδες ανύπανδρες νεαρές μητέρες εξαναγκάζονταν να δώσουν το παιδί τους σε μια ‘σωστή’ οικογένεια που θα τους προσέφερε μια ‘καλύτερη ζωή’ απ’ αυτή που θα μπορούσαν να του προσφέρουν οι ίδιες. Οι νεαρές μητέρες θυματοποιούνταν και το όνομά τους ‘εξαλείφονταν’ από τους φακέλους των παιδιών τους. Οι μητέρες αυτές, δεν αντιλαμβάνονταν ότι πιθανόν να μην ξανάβλεπαν το παιδί τους, ούτε γνώριζαν ότι ο πρώιμος αποχωρισμός από το βρέφος τους θα είχε αρνητικές επιπτώσεις στην ανάπτυξη του παιδιού τους αλλά και στις ίδιες. Δεν υπήρχε κανένα υποστηρικτικό δίκτυο που θα μπορούσε να παρέχει στις μητέρες την οικονομική, κοινωνική και ψυχολογική στήριξη που χρειαζόταν για να μπορέσουν να μεγαλώσουν οι ίδιες το παιδί τους. Το τρίτο κύμα υιοθεσιών, 1957-1962, συνεχίστηκε με αυξανόμενους ρυθμούς περί τις 1.400 υιοθεσίες. Οι μεσάζοντες κατάλαβαν ότι μπορούσαν να βγάλουν πολλά χρήματα απ’ αυτό. Η πλειονότητα των προς υιοθεσία παιδιών δεν ήταν ορφανά και δεν είχαν ανάγκη να διασωθούν.

Υπολογίζεται ότι συνολικά περί τα 4.000 παιδιά υιοθετήθηκαν από την Ελλάδα κυρίως στις Ηνωμένες Πολιτείες, τα περισσότερα από μη ελληνοαμερικανικές οικογένειες. Από τις αρχές της δεκαετίας του 1970, οι ξένοι μπορούσαν να υιοθετήσουν μόνο ανάπηρα παιδιά. Τα ‘υγιή’ παιδιά μπορούσαν να υιοθετηθούν μόνο από ζευγάρια Ελλήνων.

Τους Έλληνες υιοθετημένους του δεύτερου και του τρίτου κύματος, τους απασχολούν οι λόγοι υιοθεσίας τους, αναζητούν την αλήθεια και αν τα πράγματα έγιναν όπως αναγράφονται στα χαρτιά. Πολλοί υιοθετημένοι αναζητούν τις ρίζες τους, συγγενείς τους και μια βαθύτερη αίσθηση του ανήκειν.

Στα κεφάλαια 2 έως και 14 του βιβλίου παρουσιάζονται οι συγκλονιστικές μαρτυρίες 10 γυναικών και 4 ανδρών, που γεννήθηκαν κατά τα έτη 1953-1959 και κατά τη βρεφική / νηπιακή τους ηλικία υιοθετήθηκαν στις Ηνωμένες Πολιτείες, ένα κορίτσι υιοθετήθηκε στην Ολλανδία. Κάθε μαρτυρία είναι μοναδική. Κανένα από τα παιδιά αυτά δεν ήταν ορφανό, όλα είχαν τουλάχιστον τη μητέρα τους. Οι μητέρες τους, στην πλειονότητά τους, ήταν ανήλικες ή πολύ νέες, ανύπανδρες και οι οικογένειές τους όχι μόνο δεν τις βοήθησαν να κρατήσουν και να μεγαλώσουν το παιδί τους αλλά τις αποκήρυξαν και τις έδιωξαν από το χωριό τους. Τη δεκαετία του 1960 στην Ελλάδα ήταν ντροπή να είσαι ανύπανδρη μητέρα. Η κοινωνική κατακραυγή επειδή δεν υπήρχε πατέρας ήταν μεγάλη. Η εγκατάλειψη του βρέφους από τη μητέρα του φαίνεται ότι ήταν μονόδρομος. Εκ πρώτης όψεως η εγκατάλειψη είναι ακραία μορφή μητρικής αδιαφορίας, ωστόσο σε όλες τις μαρτυρίες - προσωπικές ιστορίες των μητέρων- γίνεται σαφές ότι οι μητέρες δεν είχαν άλλη επιλογή. Δυσκολότερη είναι η συνθήκη της ανήλικης μητέρας που βιάζεται, μένει έγκυος και αποτελεί στίγμα, ντροπή για την οικογένειά της και πρέπει το βρέφος που γέννησε να εξαφανιστεί... σαν να μην γεννήθηκε ποτέ... όχι διότι η ίδια δεν το θέλει αλλά επειδή μόνη της δεν μπορεί να το αναθρέψει, να αναλάβει την φροντίδα του, να καλύψει τα έξοδα...

Η ανύπανδρη νεαρή μητέρα άφηνε το βρέφος της σε κάποιο ίδρυμα, όπως το Κέντρο Βρεφών ‘Η Μητέρα’, το Ορφανοτροφείο Πατρών ή το Βρεφοκομείο Αθηνών ή στη βρεφοδόχο ή ακόμα και στα σκαλιά μιας εκκλησίας, ελπίζοντας ότι θα υιοθετηθεί από ένα καλό ζευγάρι. Τα παιδιά αυτά παρέμεναν ένα μυστικό που σε ορισμένες περιπτώσεις δεν αποκαλυπτόταν ποτέ. Η μαρτυρία της Μαρίας, της κόρης της 16χρονης τότε Χαρίκλειας, που έφυγε έγκυος από το νησί δείχνει τις συνθήκες που επικρατούσαν τότε. Η Μαρία βρήκε τη βιολογική μητέρα της. Η Χαρίκλεια λέει στην κόρη της *‘ράγισε η καρδιά μου, αλλά συμφώνησα να σε δώσω για να έχεις καλύτερη ζωή. Όλα αυτά τα χρόνια ήξερα ότι είχα μια κόρη στην Αμερική και δεν σε ξέχασα ποτέ. Προσευχόμουν όλη μου τη ζωή να έρθεις στην Ελλάδα να με βρεις, επειδή ήξερα ότι δεν θα μπορούσα ποτέ να έρθω στην Αμερική και να σε ψάξω’*. Μητέρα και κόρη επισκέφτηκαν τα αδέλφια της Χαρίκλειας στο χωριό, *‘έπαθαν μεγάλο σοκ βλέποντας το παιδί που είχε η αδελφή τους στα σπλάχνα της όταν έφυγε. Κανείς δεν πίστευε ότι είχα επιζήσει’*. Ο αδελφός της μητέρας μου γέμισε τα ποτήρια όλων με το κόκκινο κρασί του και είπε, *‘σήμερα η αδελφή μου γύρισε μετά από πολλά χρόνια απουσίας. Ευχαριστούμε το Θεό που ένωσε ξανά την οικογένειά της’*. Η Χαρίκλεια ήταν στο σπίτι της και ήταν ευτυχισμένη.

Εκτός από τις νεαρές ανύπανδρες μητέρες, παντρεμένες πολύτεχνες μητέρες έδιναν ένα από τα παιδιά τους για να υιοθετηθεί από άτεκνα ζευγάρια Ελληνοαμερικανών ή Αμερικανών θεωρώντας ότι το παιδί τους θα είχε

μια καλύτερη ζωή. Επίσης η βοήθεια που θα λάμβανε η οικογένεια από το ζευγάρι θα διευκόλυne τη ζωή των υπολοίπων μελών της. Μια υιοθετημένη αναφέρει στη μαρτυρία της *‘Σκοπός της μητέρας μου ήταν να με δώσει για να ‘ωφελήσει’ την οικογένειά της. Δεν ένιωσα ότι με διαχώριζε, θα μπορούσε να έχει διαλέξει τον οποιονδήποτε από εμάς. Αλλά ήμουν εγώ και ήμουν μέρος του σχεδίου που είχε καταστρώσει η μητέρα μου’. ‘Η μητέρα μου είχε θυσιάσει εμένα, το ίδιο της το παιδί, για οικονομικό όφελος. Ήμουν ένα πιόνι για τα δύο ζευγάρια γονιών. Το καθένα τους είχε κάτι να κερδίσει’.* Μάλιστα ρώτησε τη θετή της μητέρα αν οι βιολογικοί της γονείς την είχαν ανταλλάξει με το σπίτι που έμενε η βιολογική οικογένεια της. Τα παιδιά αυτά θεωρούσαν ότι είχαν ‘χρέος’ να φροντίσουν τους θετούς γονείς τους όταν θα γερνούσαν και δεν θα υπήρχε κανείς να τους φροντίσει.

Η ‘επιλογή’ των ζευγαριών ήταν σχεδόν ανύπαρκτη, περίπου όποιο ζευγάρι ήθελε παιδί το αποκτούσε και θεωρούσαν δεδομένο ότι το παιδί θα είχε μια ‘καλή’ ζωή στην καινούργια του οικογένεια και στην νέα του πατρίδα. Θα είχε στέγη, τροφή, καλή εκπαίδευση και τους γονείς του, που θα νοιάζονται γι’ αυτό και θα του πρόσφεραν το ευ ζην. Ωστόσο, κάποιες από τις μαρτυρίες των υιοθετημένων που περιγράφονται στο βιβλίο καταδεικνύουν ότι δεν ήταν πάντα έτσι τα πράγματα. Πολλά παιδιά δίνονταν σε γονείς ακατάλληλους που δεν είχαν εγκριθεί από φορείς της παιδικής προστασίας των ΗΠΑ να υιοθετήσουν. Μετά από πολλές ταλαιπωρίες κάποια παιδιά κατέληξαν να είναι και πάλι μόνα τους και δυστυχημένα. *‘Η θετή μου μητέρα δεν με ήθελε.. μου έλεγε ‘πρέπει να είσαι ευγνώμων που σε υιοθετήσαμε... αλλιώς θα ήσουν στο βούρκο’. ‘Δεν ανήκα εκεί που ήμουν’.* Άλλη μαρτυρία *‘Η οικογένειά μας ήταν δυσλειτουργική και κακοποιητική. Πώς να νιώθεις ότι σε αγαπούν όταν το μεγαλύτερο μέρος της ζωής σου, σου λένε ότι προέρχεσαι από τα σκουπίδια και ότι πάντα θα είσαι μόνο ένα σκουπίδι. Μισούσα το γεγονός ότι είχα υιοθετηθεί και ήξερα ότι δεν ανήκα εκεί που ήμουν’.* Αλλά ακόμα και τα παιδιά που έζησαν σε ένα ζεστό οικογενειακό περιβάλλον με γονείς που τα αγάπησαν, η αίσθηση του ‘ξένου’, ότι ‘δεν ανήκαν στην οικογένειά τους’, κυριαρχούσε στη ζωή τους και τους οδηγούσε στην εναγώνια αναζήτηση των βιολογικών συγγενών τους και του τόπου καταγωγής τους. Πολλά ερωτήματα τίθενται το βιβλίο, όπως ‘Είναι ανάγκη των ανθρώπων να γνωρίζουμε αυτούς που μας έδωσαν τη ζωή και να θεωρούμε ότι ανήκουμε σε αυτούς; Γιατί η υιοθεσία είναι τόσο δύσκολη υπόθεση;

Αναμφισβητήτως θα υπάρχουν και υιοθετημένοι οι οποίοι θα αισθάνονται ‘καλά’ στην οικογένειά τους, ότι ανήκουν στην οικογένεια που μεγάλωσαν και δεν αισθάνονται την ανάγκη να αναζητήσουν τους βιολογικούς τους γονείς ή / και απαντήσεις σε ερωτήματα που αφορούν στο γιατί οι βιολογικοί τους γονείς τους ‘έδωσαν’.

Είναι ενδιαφέρον ότι πολλοί, ίσως οι περισσότεροι, υιοθετημένοι αναζητούν τους βιολογικούς γονείς τους μετά τον θάνατο των θετών γονέων τους. *‘Τώρα, που είχαν πεθάνει και οι δύο γονείς μου ήταν σαν να είχα εγκαταλειφθεί ξανά’.* Οι μαρτυρίες που καταγράφονται στο βιβλίο δείχνουν ότι οι υιοθετημένοι, ανεξαρτήτως αν η υιοθεσία τους ήταν ‘επιτυχημένη’, δηλαδή δόθηκαν σε ζευγάρια που τους αφοσιώθηκαν και τους φρόντισαν με ευαισθησία, βίωσαν την υιοθεσία τους ως τραυματική εμπειρία που τους καθόρισε λόγω της ‘βίαιης’ αποκοπής τους από τους βιολογικούς τους γονείς και συγγενείς και από τη χώρα καταγωγής τους. Ορισμένοι υιοθετημένοι περιγράφουν την επίσκεψή τους στην Ελλάδα ως ‘ανακουφιστική’ εμπειρία *‘...ένοιωσα οικεία... ότι εδώ είναι ο τόπος μου... εδώ ανήκω..’ ‘...σαν να βρήκα αυτό που έψαχνα..’ ‘Ήθελα πολύ να γνωρίσω τους βιολογικούς μου*

γονείς, να μάθω από που είμαι'. 'Οι περισσότεροι υιοθετημένοι θέλουν το ίδιο πράγμα. Μια τέτοια έρευνα θέλει χρόνια για να ολοκληρωθεί. Και βασικά όλη σου η ζωή περιστρέφεται γύρω από αυτό. Αυτός μπορεί να είναι και ένας λόγος που η υιοθεσία δεν λειτουργεί με όλους. Κάποια παιδιά ζορίζονται επειδή δεν ξέρουν από που είναι και από ποιους. Δεν τα πηγαίνουν καλά με τους θετούς τους γονείς, και νιώθουν ανεπιθύμητα όλη τους τη ζωή. Εγώ πάλι και ο αδελφός μου νιώθαμε πολύ επιθυμητοί. Όταν η μητέρα μου πέθανε στο αγγελτήριο της κηδείας της γράψαμε τη φράση: 'κανένα παιδί δεν είναι πιο επιθυμητό από ένα υιοθετημένο παιδί'. Στην περίπτωση μας ήταν αλήθεια'.

Η απογοήτευση των υιοθετημένων είναι μεγάλη όταν, παρά τις αλλεπάλληλες προσπάθειές τους και τα ταξίδια τους στον γενέθλιο τόπο, δεν κατορθώνουν να 'ανακαλύψουν' ούτε έναν βιολογικό συγγενή τους, είναι χαρακτηριστική η φράση τους 'δεν μοιάζω σε κανέναν' ή 'τελικά μοιάζω μόνο με αυτούς που γέννησα'. Είναι σαν μέσα από την αναζήτηση των βιολογικών συγγενών τους να αναζητούν και μέρη της δικής τους ταυτότητας, να ανακαλύψουν πού ανήκουν, ποιοι είναι οι γεννήτορές τους, κυρίως η μητέρα τους, αλλά και άλλοι συγγενείς τους, ο πατέρας τους, τα αδέρφια τους. Ζητούν απαντήσεις, γιατί τούς άφησαν, τι οδήγησε τη μητέρα τους να τούς δώσει σε 'ξένους'; Γιατί δεν τούς κράτησε η ίδια; Μήπως δεν ήταν οι ίδιοι 'αρκετά καλοί' για να τους κρατήσει η μητέρα τους; Ζει η μητέρα τους; Έχει άλλα παιδιά; Έχουν αδέρφια; Αναζήτησε ποτέ, έστω και στη σκέψη της, το βρέφος που κάποτε, πριν πολλές δεκαετίες, άφησε σε ένα ίδρυμα με την ελπίδα να ζήσει μια καλύτερη ζωή από αυτή που η ίδια θα μπορούσε να του προσφέρει;

Η μαρτυρία ενός υιοθετημένου που συνεχίζει να αναζητά τους συγγενείς του αναφέρει: 'Για όσους ψάχνουν ακόμα να θυμάστε οι οικογένειες είναι μεγάλες. Αν δεν υπάρχουν γονείς ή αδέρφια για να βρεθούν, είναι πολύ πιθανό να υπάρχουν ξαδέλφια και θείοι και θείες. Η αλήθεια είναι εκεί έξω και σας ανήκει. Είναι δική σας για να την βρείτε και η αναζήτηση αξίζει πραγματικά τον κόπο. Η γνώση, ακόμα και η οδυνηρή γνώση, είναι ενδυναμωτική'.

Ωστόσο, υπάρχουν και δυσσιώνες περιπτώσεις όταν η μητέρα δεν ανταποκρίνεται στα επανειλημμένα καλέσματα του παιδιού της και δηλώνει ότι δεν επιθυμεί καμία περαιτέρω επαφή μαζί του. Αυτό αποτελεί πλήγμα, απόρριψη, δεύτερη εγκατάλειψη!

Ωστόσο, ακόμα και όταν η αναζήτηση των βιολογικών συγγενών τους έχει ευτυχή κατάληξη ανακύπτουν ζητήματα και προβληματισμοί. Η μαρτυρία μιας γυναίκας που κατάφερε να γνωρίσει τη μητέρα της και άλλους συγγενείς της είναι αποκαλυπτική. 'Ήθελα να αποβάλλω ένα μέρος της αμερικανοσύνης μου και να ανακτήσω ένα μέρος της ελληνικότητας που ήταν δική μου εκ γενετής. ...Είχα τώρα δύο σπίτια και δύο ιστορίες, θα μπορούσα, όμως, ποτέ να τα αφομοιώσω; Μεγαλώνοντας ένωθα ότι προερχόμουν από 'κάπου αλλού' άρχισα να συνειδητοποιώ πως δεν ανήκα ούτε εκεί - η γενεαλογική μου γραμμή είχε κοπεί από καιρό... Ξαφνικά κατάλαβα πόσο τυχερή ήμουν πραγματικά. Κατάλαβα, επίσης, πως παρότι οι αρχικές μου συνδέσεις είχαν κοπεί -και θα μείνουν έτσι για πάντα- οι δεσμοί αυτοί, αποτελούσαν κομμάτια μιας ιστορίας που είναι δική μου και μπορώ να την αφηγούμαι.'

Μια άλλη μαρτυρία αναφέρει *‘Η ταυτότητά μου είναι μέσα μου. Το πρόσωπο που έφτασα να είμαι λόγω της εμπειρίας της υιοθεσίας μου, είναι αυτό που είμαι. Τώρα ελπίζω η ψυχή μου να γαληνέψει ξέροντας ότι ερεύνησα προς όλες τις δυνατές κατευθύνσεις για να μάθω για την υιοθεσία μου και γι’ αυτούς από τους οποίους προέρχομαι’.*

Η μαρτυρία που ακολουθεί αναφέρεται στις δυσκολίες της υιοθεσίας: *‘Ήμουν έγκυος και ήθελα να γεννήσω το δικό μου βιολογικό παιδί, κάποιον/α που θα μου έμοιαζε και δεν θα αναγκαζόταν ποτέ να αναζητήσει τους βιολογικούς γονείς του/της. Εκτιμώ πάρα πολύ τους ανθρώπους που υιοθετούν, ήξερα όμως ότι δεν θα μπορούσα να το κάνω. Αν δεν μπορούσα να κάνω δικό μου παιδί, θα είχα μείνει χωρίς παιδιά. Τώρα βιώνω τι σου προκαλεί το να είσαι υιοθετημένη. Πάντα σκέφτεσαι το παρελθόν κι έχεις μια διαρκή ταραχή. Αναρωτιέσαι πάντα ποια είναι η μητέρα σου, ποιος είναι ο πατέρας σου, αν έχεις αδέρφια. Ήμουν ανυποχώρητη. Για το βιολογικό μου παιδί, θα ήταν πάντα σαφές ποια είναι η οικογένειά της/του. Σκέφτομαι, επίσης, κι αυτά που αναγκάζονται να περάσουν οι θετοί γονείς. ...οι γονείς μου έπρεπε να κριθούν για το αν θα ήταν καλοί γονείς. ...στην περίπτωση μου η υιοθεσία μου αποδείχτηκε η τύχη μου. Υπάρχει όμως και μια αρνητική πλευρά για τους υιοθετημένους και για τους θετούς γονείς. Αναρωτιέμαι συχνά αν η υιοθεσία είναι στ’ αλήθεια κάτι τόσο καλό. Δεν είναι πολύ καλύτερο να αφήσεις ένα παιδί να μεγαλώσει στο περιβάλλον του;’*

Στο 16^ο κεφάλαιο η Μαρία Καρδαρά αναφέρεται στο δικαίωμα των παιδιών να έχουν πρόσβαση στα αρχεία τους, να γνωρίζουν ποιοι είναι και από που προέρχονται.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Van Steen, Gonda (2021). *Ζητούνται παιδιά από την Ελλάδα. Υιοθεσίες στην Αμερική του Ψυχρού Πολέμου*. Εκδόσεις Ποταμός.